

לעשות עירובין בברוקלין - שיעור 325 אף בחלק אחד כבארא פארק או כפלעטבוש

I. עירובין בעיר גדולה

(א) עירות ווארשא וויען אמסטערדאם אנטווערפן פאריז היו שם ס' רבוא והיו שם עירובין וכווארשא היו יותר מב' פעמים ס' רבוא יהודים חסידים וצדיקים ואנשי מעשה ועד המלחמה היו שם עירוב ואין פוצר פה ובפאריז התירו הגאון החזו"א והגאון רב חיים עוזר גראזינסקי זצ"ל לערב עיין שו"ת משנה הלכות (ס - ז - זך 76 ד"ה והשנית)

(ב) ועיין אג"מ (ה - קל"ט - ה ד"ה ולכן) יש חילוק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים בדרכים אם אין עוברין שם ס' רבוא הרי ממילא אין שם ס' רבוא ואין רה"ר ורה"ר דעיר הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב אלא שצריך להיות בחוץ ס' רבוא בעיר ועיין אג"מ (ד - פ"ו) דצריך לאמוד כמה תושבים יהיו נמצאים שיהיו מהם אינשי שנמצאו ברחובות שסך כזה שהיה במדבר ממילא צריך ד' או ה' פעמים ס' רבוא ולכן בברוקלין דיש קרוב לג' מיליון אנשים יש כאן ס' רבוא ברחובות ויש רה"ר דאורייתא אבל כווארשא היו שם רק 1.8 מיליון ולכן לא היה ס' רבוא ברחובות ורק שם מועיל עירוב ולא בברוקלין

(ג) ועיין משנה הלכות (ח - ט) שהביא המאירי דרה"ר הוא דרך שיש ברחבה ט"ז אמה ומפולש משני ראשיו עד דיוכל אדם לעבור ביושר בלי עיכוב ושיהא הרחוב מפולש מקצה לקצה אשר באמת אינו מצוי כלל בעירות גדולות ולזה נהגו לערב בכרכים גדולים מאד ולא חששו למה שיש שם ס' רבוא כיון שאין שם רה"ר מפולש מטעם זה מערבין ווארשא וויען ועוד כמה עירות שהיו שם ס' רבוא

(ד) ועיין אג"מ (ה - ק"מ וה - כ"ח - ז - ו) שהביא ראיות שמפולשת הוא על הרחובות שיהיו מפולשות משער לשער ולא השערים מכוונים ולכן אפילו הולכים בעקלתון (an angle) יש בו דין רה"ר וכן משמע משו"ע (שמ"ה - ז) שלא מחלק בין עיר שיש בה ס' רבוא לעיר שאין בה ס' רבוא דדוקא בחומה צריכים מפולש עיין רש"י (עירובין ו ד"ה רה"ר) בתיבת (או) מפולש דוקא אם חומה

II. עוד יסודות התלויות בעניינינו עיין בשו"ת משנה הלכות (חלק ח - סימניס ע"ה - קכ"ד) וע"ע באג"מ (ה - כ"ח - כ"ט) ושם (ה - קל"ח - ק"מ וחלק ז - פ"ו - פ"ט ודף תכ"ח)

(א) היתר של החזו"א - (א"ח ק"ז - ז) - דבזמן הזה כל השוקים והרחובות שבכרכים היותר גדולים הן 1. רה"י גמורה מהתורה וכן כתב שו"ת הגר"י שטייף - (סימן ס"ח) - בפשיטות דעירות שלנו והמאנהעטען וברוקלין בכלל אין עליהם דין רה"ר מהדין תורה משום שהעיר מסובבת במחיצות של בתים והבנינים הם מכל ד' רוחותיה

2. רב משה - שיטת החזו"ן איש דבר תמוה שנמצא שהכרכים היותר גדולים הם רה"י ורק הכפרים ועירות הקטנים ביותר שאין להם אלא רחוב מפולש אחד הוא בדין רה"ר להיפוך מכפי שכל ישראל סבורין שהכרכין שייכין להיות יותר רה"ר וכדכתב הוא בעצמו שהמשנה ברורה כתב שלא

כדבריו. ומוכרחין לומר רק כפרצה בעלמא שצריך להיות נחשב כגדור מהא דעומד מרובה דלא כחזו"א אלא כהמ"ב וזה (crosswalk) לא פרצה רק דרך השתמשות הרחוב וחצרות הבית

(ב) ועוד טעם להיתר משום ים ונהרות הוי בג' צדדים בעירות גדולות כברוקלין וכיוצא בהם או פאריז
1. הגם שיש שם ששים ריבוא מ"מ לא הוי רה"ר משום שמוקפים בידי שמים בימים ונהרות ודינם ככרמלית למועיל עירוב

2. רב משה - ומצד מחיצות סביב ברוקלין כפי הידיעה שעד עתה אינו כן וזה אפשר לברר. ועוד כשאכא ס' ריבוא צריך דלתות אף כשאינו בדין רה"ר אג"מ - (ה - קל"ט) - כרשב"א בעבודת הקודש ומווארשא (Warsaw) שעשו שם עירובין לא היו בה ס' ריבוא ברחובות שהוא עיר במיליאן וחצי ולא כברוקלין שיש כאן בערך שלשה מיליאן אנשים

III. אם צריך להשתדל לתקן עירובין בזמנינו

(א) עיין באג"מ (ה - כ"ט) דאיכא חיוב על חכמי העיר לתקן עירובין (עירונין ס"ח). הוא היה כדורות הקדמונים שלא היה אפשר כלא העירוב שלא היו מקררים ומים ותנורים בביתם אמנם בזמנינו אין שום צורך ואין ענין לתקן משום המחלל שבת במזיד דהלכה כרשב"ג דהלעיטהו לרשע וימות (ב"ק ס"ט. ובש"ך יו"ד קנ"א - סק"ו ודגמ"ר שס) ואיברא איכא חסרון בתיקון עירובין שירגילו להוציא אפילו במקומות שאין שם עירוב ולכן יותר טוב שלא לתקנם ומ"מ ודאי לא שייך למחות במקום ששייך לעשות עירובין (אג"מ ה - כ"א - כ"ב)

(ב) בסי גייט (Seagate) התיר משום שהיא מוקפת חומה גבוה משלש רוחות וגם סגורה וכצד הרביעי שהיא לצד הים איכא תלי אכנים הרבה שמונחים שם כל השנים ורק שם התיר לעשות צורת הפתח (אג"מ ה - כ"ח - י"ט וגם יו"ד ג - קס"ח)

(ג) בקיו גארדין הילס התיר (c) בהסכם כל הרבנים אשר בקיו גארדין הילס (כ) שלא נכנס הייווי (highway) בעירוב (ג) העמידו משגיח שיראה בכל ע"ש קודש (ד) ואינו דומה כלל לניו יארק שלא היה זה ברצוננו ורצון הגאון ר' אהרן קוטלר (ה) וקיו גארדין הילס היא קטנה לענינים אלו לכן הוא טובה גדולה לשמירת שבת (אג"מ ז - פ"ו)

(ד) ליד דעטראיט (Detroit suburb) שיש שם פחות ממאה אלף תושבים דאין שם רה"ר ואין לחוש לשום תקלה כשיתקנו שם עירובין שיבואו לתקן גם בערים גדולות מותר אמנם בדעטראיט עצמו לא היה אפשר לתקן אף שלא ימצא בחוצותיה ששים ריבוא וכן בכל ערים הגדולות ששייך שיטעה שאפילו בדליכא ס' ריבוא אסור (אג"מ ה - כ"ט)

(ה) במאנהאטיין (Manhattan) עיין באג"מ (ה - קל"ט חות ה ד"ה אך הנה) שדעת הרשב"א בעבודת הקודש שהדלתות מועלות לרבי יוחנן רק לעשות המבואות רה"י ולא הסרטיא והפלטיא וכן דעת רבינו אפרים דרה"ר לא מיערבא אפילו בדלתות נעולות ויש סוברים שאף שאינו רה"ר הוא עכ"פ כרמלית הוא כדהובא בתה"ד היוצא מזה לדינא שיש שיטות הרבה שאף אם היו הדלתות נעולות היו מאנהאטיין וכן ברוקלין רה"ר ועיין בשו"ע (שמ"ה - ז) ועוד יש חשש מצד הגשרים אליבא דהרא"ש והמסקנא דמאנהאטיין לא דמי למה שנהגו להקל בשאר מקומות וא"כ אין בידינו להתיר נגד השיטות שאסרו וגם ראייה גדולה שכירושלים לא עשו עירוב להתיר אבל מ"מ אינו יכול למחות ביד המיקילין כי גם הם רבנים

גדולים ועיין בשו"ת הר צבי (ז - כ"ד) שכתב דכל המסייעים בתיקון עירובין במאנהאטין מצוה רבה היא ולמעשה אין ראוי להתיר כי הגר"א קוטלר הדיעו ברבים שא"א בשום אופן לתקן עירוב שם ואסור לטלטל אף אחר כל התקונים שעשו ושיעשו איזה רבנים

(ו) **בברוקלין** אפילו אם אין ס' ריבוא אין לתקן עירובין דרובא דאינשי אין יודעין הכירור כנ"ל אמנם האמת הוא שכל ברוקלין הוא פחות מי"ב מיל על י"ב מיל ויש ס' ריבוא ברחובות וא"כ הוא רה"ר דאורייתא דודאי אין לתקן עירובין מדינא ולא דמי לווארשא ולוויצען ולאמסטערדאם ולאנטווערפען ולפאריז שהתירו הגאון החזון איש והגאון רבי חיים עוזר שבעיירות אלו לא היו ס' ריבוא ברחובות

(ז) **לעשות עירוב אפילו בחלק קטן של בארא פארק או של פלעטבוש** עיין באג"מ (ה - קל"ט - ה ד"ה ולכן) שהס' רבוא קאי על העיר דאם היה בעיר ס' רבוא בוקעין אף שלא בכל מבוי ומבוי הוי כל המבואות הרחבות ט"ז אמה רה"ר וראיה מעירובין (כ"ז). דאפילו במעלות בית מרון היה רה"ר ומה שעשו תיקונים לעיירות שכיראפ ולא החמירו בסרטיא ופלטיא משום שצריך ס' רבוא בחוץ ברחובות ולכן צריך ד' וה' פעמים ס' רבוא ואין שם סכום זה וכן בבארא פארק הוא אסור מדינא בלא דלתות (אג"מ י"ד ג - קס"ב) ובאג"מ (ב - דף רל"ט) כתב דמותר רק אם נעולות בלילה וע"ע בבה"ט (ש"מ"ה - סק"ז) לדעת הרשב"א שסרטיא ופלטיא הוא רה"ר אף בעיר שמוקפת מחיצות ודלתותיה נעולות וכן איתא כבעה"מ בעירובין (כ"ז). בשם הר' אפרים דרה"ר לא מיערבא אפילו בדלתות נעולות בלילה

IV. למעשה

(א) **קשה להקל בעניני שבת** שהוא מן התורה וחמורה מאד ועיין בספר קריינא דאגרתא (י"ז) דבעל קהלת יעקב כתב על שאלתנו שבזמנו "שבמקום הוראתו של החכם צריך לעשות כהוראתו (שלה"ג פ"ק דע"ז) ובכלל אני חשבתי שכל הערעורים נובע מאיזו אברכים וכיון שהגר"א קטלר והגר"מ פיינשטיין אוסרין כן ההלכה וכן אנו נוהגים תדיר שלא לסמוך על עירוב העיר אפילו כשהוא נחוץ מאד" ועיין שם שנתן ז' טעמים שלא לסמוך על עירוב העיר (א) דלתות נעולות (ב) שכירות מראש העיר (ג) עמודי העירוב אינם עומדים ישר (ד) הוחזק שהעירוב מתקלקל (ה) נפסלה המצה שעירבו ועוד עיין שם

(ב) **ועיין בשו"ת דברי יציב** (ז - קע"ג - ה) שהתיר לעשות עירוב כענינינו אולם כתב "ובנ"ד הרי יש רבנים ות"ח שמתנגדים ומנמקים זאת בטעמים ע"פ הלכה ופשיטא שאין ביד ב"ד לכופם ועכ"פ כל זמן שלא כפו אותם ולא הסכימו לערב לא מהני מידי" ושמעתי מרב דוד פיינשטיין שהם מחיובים להיות מודים לעירוב אפילו אם אינם משתמשים בה

(ג) **ושמעתי** מרב מנשה קליין שהוא מתנה שלא לדבר מענינינו ושמעתי מרב טובי' גאלדשטיין שפסקינן כרב משה ושמעתי מרב דוד פיינשטיין שאין צריך למחות כי אינם שומעים לנו ואין צריך לעשות מחלוקת במקום שאין שום תועלת ונעשה רק שנאה

(ד) **וסוף דבר כל זה דרך יגדיל תורה ויאדיר** וצריך שאלת חכם הבקי בענינים אלו